

Darba vidē balstītu mācību organizēšanas un īstenošanas vadlīnijas

Apstiprinātas
ar Izglītības un zinātnes ministrijas
2017.gada __. _____
rīkojumu Nr. ____

I. Vispārīgie jautājumi

Darba vidē balstītu mācību organizēšanas un īstenošanas vadlīnijas izstrādātas ar mērķi sniegt vienotus pamatprincipus un metodisku atbalstu darba vidē balstītu mācību (turpmāk – DVB mācības) organizēšanai un īstenošanai, kur izglītojamais izglītības programmas profesionālā satura teoriju un praksi pārmijus apgūst izglītības iestādē un pie komersanta, iestādē, biedrībā, nodibinājumā, pie fiziskas personas, kura reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicēja, kā arī individuālā uzņēmumā, tai skaitā zemnieku vai zvejnieku saimniecībā, un pie citiem saimnieciskās darbības veicējiem (turpmāk – uzņēmums).

Izglītības programma šo vadlīniju izpratnē ir profesionālās vidējās izglītības programma, arodizglītības programma, profesionālās pamatizglītības programma un profesionālās tālākizglītības programma.

Vadlīniju mērķauditorija ir Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošas izglītības iestādes, kas iesaistītas DVB mācībās, proti, īsteno izglītības programmas DVB mācību formā. Vienlaikus vadlīnijās ietvertā informācija var būt noderīga arī citām DVB mācībās iesaistītajām pusēm, piemēram, uzņēmumiem.

Izglītības iestāde DVB mācību organizācijai nodrošina šādus dokumentus:

- izglītības programmas īstenošanas plāns, kurā noteikts darba vidē balstītu mācību ietvaros īstenotas izglītības programmas apjoms uzņēmumā;
- individuālais plāns, kas paredz veikt konkrētu izglītības programmas īstenošanas plāna daļu;
- mācību līgums par individuālā plāna īstenošanu (turpmāk – mācību līgums) vismaz vienam semestrim. (Paraugu nosaka 1.pielikums);
- grupas mācību nodarbību uzskaites žurnāls (turpmāk – nodarbību uzskaites žurnāls), kuru aizpilda, pamatojoties uz individuālā plāna saturu un novērtējumu individuālā plāna īstenošanas laikā;
- līgums par izglītojamā apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem individuālā plāna īstenošanas laikā;
- līgums par izglītojamā civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu individuālā plāna īstenošanas laikā.

Izglītības iestāde DVB mācības sadarbībā ar uzņēmēju īsteno, pamatojoties uz licencētu izglītības programmu. Uzņēmums, kas plāno dalību DVB mācībās, vērsas izglītības iestādē, kas īsteno atbilstoša profila izglītības programmas.

Svarīgi!

Atbilstoši Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumu Nr. 484 “Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības” 9.8.apakšpunktā noteiktajam – **uzņēmējs noslēdz ar izglītojamo vai tā likumisko pārstāvi, ja izglītojamais ir nepilngadīga persona, darba līgumu atbilstoši darba tiesisko attiecību normatīvajam regulējumam vai vienošanos par darba vidē balstītu mācību stipendijas piešķiršanu.**

Uzņēmēji dalībai DVB mācībās var saņemt atbalstu un nodokļu atvieglojumus.

Ar 2017.gada 1.janvāri stājušies spēkā 2016.gada 23.novembra grozījumi likumā “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”. Minētā likuma 9.panta pirmā daļa papildināta ar 8.¹ punktu, nosakot, ka gada apliekamajā ienākumā netiek ietverti un ar iedzīvotāju ienākuma nodokli netiek apliktas stipendijas līdz 280 *euro* mēnesī, ko izglītojamam atbilstoši Ministru kabineta noteiktajai kārtībai, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības, izmaksā komersants, iestāde, biedrība, nodibinājums, fiziskā persona, kura reģistrēta kā saimnieciskās darbības veicēja, kā arī individuālais uzņēmums, tai skaitā zemnieku vai zvejnieku saimniecība, un citi saimnieciskās darbības veicēji.

Uzņēmējiem, kas plāno dalību DVB mācībās, īstenojot **profesionālās vidējās izglītības programmas un arodizglītības programmas**, ir iespējams saņemt papildu finansējumu, pamatojoties uz Ministru kabineta 2016.gada 15.jūlija noteikumiem Nr.483 “Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 8.5.1. specifiskā atbalsta mērķa “Palielināt kvalificētu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu skaitu pēc to dalības darba vidē balstītās mācībās vai mācību praksē uzņēmumā” īstenošanas noteikumi”. Par dalību projektā lūdzam interesēties Latvijas Darba devēju konfederācijā.

II. Izglītības programmas izstrāde un licencēšana

Lai nodrošinātu izglītības programmas mērķu un uzdevumu sasniegšanu, DVB mācību formā īstenošanās izglītības programmās ir jāievēro valsts profesionālās izglītības standartā noteiktais profesionālā satura apjoms un Ministru kabineta 2016.gada 15.jūlija noteikumos Nr.484 “Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības” noteiktais. Sīkāka informācija Vadlīniju 2.pielikumā “Profesionālo izglītības programmu īstenošanas ilgums un apjoms Darba vidē balstītās mācībās”. Ja izglītības programmas, kas neparedz mācību īstenošanu DBV formā, īstenošanai ir izsniegta licence, tad izglītības iestāde iesniedz Izglītības kvalitātes valsts dienestā rīkojumu par grozījumiem izglītības programmā atbilstoši Izglītības un zinātnes ministrijas 2010.gada 11.oktobra iekšējos noteikumos Nr.22 “Profesionālās izglītības programmu izstrādes kārtība” noteiktajam. **Izglītības programmai DVB mācību formā īstenojamais saturs un iegūstamā kvalifikācija ir identiski ar jebkurā citā formā īstenojamās atbilstošās izglītības programmas saturu un iegūstamo kvalifikāciju. To nodrošina izglītības iestāde sadarbībā ar uzņēmumu.**

Izglītības programmas īstenošanas plānā, kas sastāv no 1) mācību procesa **grafika** un 2) mācību plāna, tiek ietverta nepieciešamā informācija saistībā ar izglītības programmas īstenošanu DVB mācību formā.

Mācību plāns – dokuments, kurā atsegts mācību saturs, konkrētu mācību priekšmetu vai mācību kursa apguvei paredzēto stundu skaits un to sadalījums noteiktā laika posmā.

DVB mācībās nepieciešamā pedagoģiskā procesa dokumentācija gatavojama atbilstoši Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumiem Nr.165 “Noteikumi par profesionālās izglītības iestāžu pedagoģiskā procesa un eksaminācijas centru profesionālās kvalifikācijas ieguves organizēšanai obligāti nepieciešamo dokumentāciju”.

Izglītības programmās, kuras plānots īstenot DVB mācību formā, mācību plānā ar papildus aili norāda nedēļu skaitu DVB mācībās. Ar Izglītības un zinātnes ministrijas 2017.gada 12.maija grozījumiem Nr.11 ir izdarīti grozījumi Izglītības un zinātnes ministrijas 2010.gada 11.oktobra iekšējos noteikumos Nr.22 “Profesionālās izglītības programmu izstrādes kārtība”, nosakot izglītības programmas mācību plānu paraugus darba vidē balstītu mācību īstenošanai.

Profesionālās izglītības programmas licencē saskaņā ar Ministru kabineta 2009. gada 14. jūlija noteikumiem Nr.775 “Vispārējās un profesionālās izglītības programmu licencēšanas kārtība”.

III. Individuālā plāna izstrāde izglītības iestādē

Izglītības iestāde sadarbībā ar uzņēmumu izstrādā un apstiprina katram izglītojamam individuālo plānu atbilstoši izglītības programmas īstenošanas plānam, nosakot izglītības programmas profesionālā satura teorijas un prakses proporciju izglītības iestādē un uzņēmumā. Darba vidē balstītu mācību individuālā plāna paraugs ietverts Vadlīniju 3.pielikumā “Darba vidē balstītu mācību individuālais plāns”.

Katram izglītojamajam individuālais plāns ir mācību līguma neatņemama sastāvdaļa. Mācību līgumu pirms DVB mācībām noslēdz izglītības iestāde, uzņēmuma pārstāvis un izglītojamais vai tā likumiskais pārstāvis, ja izglītojamais ir nepilngadīga persona.

IV. Izglītojamā sasniegumu vērtēšana

Izglītojamā sasniegumi individuālajā plānā tiek vērtēti, piešķirot konkrētu vērtējumu par katra temata vai apakštemata apguvi.

Ministru kabineta 2000. gada 27. jūnija noteikumos Nr.211 “Noteikumi par valsts profesionālās vidējās izglītības standartu un valsts arodizglītības standartu” ir iekļauti skaitliskā vērtējuma skaidrojumi. Mācību priekšmeta/ mācību kursa apguve, praktiskās mācības un kvalifikācijas prakse tiek vērtēti ar "ieskaitīts" vai "neieskaitīts" vai atzīmi 10 ballu vērtējuma skalā:

- Augsts apguves līmenis: 10 – izcili, 9 – teicami;
- Optimāls apguves līmenis: 8 – ļoti labi, 7 – labi, 6 – gandrīz labi;
- Vidējs apguves līmenis: 5 – viduvēji, 4 – gandrīz viduvēji;
- Zems apguves līmenis: 3 – vāji, 2 – ļoti vāji, 1 – ļoti, ļoti vāji.

V. Izglītības iestādes uzdevumi

Izglītības iestādes uzdevumus nosaka Ministru kabineta 2016.gada 15.jūlija noteikumu Nr.484 “Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības” 8.punkts.

Izglītības iestāde nodrošina, ka izglītojamais ir iepazīstināts ar pienākumiem un tiesībām dalībai DVB mācībās, kas noteikti Ministru kabineta 2016.gada 15.jūlija noteikumu Nr.484 “Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības” 11. un 12.punktā.

Profesionālās izglītības likuma 28.pantā „Profesionālās izglītības programmu īstenošana” trešajā daļā noteikts, ka mācību slodze nedēļā vienā profesionālās izglītības programmā nedrīkst pārsniegt:

- 1) izglītojamajiem līdz 18 gadu vecumam — 36 mācību stundas;
- 2) izglītojamajiem, sākot ar 18 gadu vecumu — 40 mācību stundas.

VI. Informācija uzņēmumiem dalībai DVB mācībās

Uzņēmumu pienākumus DVB mācību īstenošanā nosaka Ministru kabineta 2016.gada 15.jūlija noteikumu Nr.484 “Kārtība, kādā organizē un īsteno darba vidē balstītas mācības” 9.punkts. Prasības, kurām jāatbilst DVB mācību vadītājam uzņēmumā, nosaka minēto noteikumu 10.punkts.

Uzņēmēji aicināti piedalīties Latvijas darba devēju konfederācijas īstenotās SAM 8.5.1. aktivitātes “Palielināt kvalificētu profesionālās izglītības iestāžu audzēkņu skaitu pēc to dalības darba vidē balstītās mācībās vai mācību praksē uzņēmumā” īstenošanas noteikumi” projektā. Sīkāka informācija: <http://www.lddk.lv/projekts/sam-8-5-1-palielinat-kvalificetu-profionalas-izglitibas-iestazu-audzeknu-skaitu-pec-to-dalibas-darba-vide-balstitas-macibas-vai-macibu-prakse-uznemuma-istenosanas-noteikumi/>

Ieteicamais izglītojamo skaits vienam DVB mācību vadītājam uzņēmumā - **ne vairāk kā seši izglītojamie vienlaicīgi.**

Informācijai!

Saskaņā ar Ministru kabineta 2007.gada 2.oktobra noteikumu Nr.655 “Noteikumi par profesionālās izglītības programmu īstenošanas izmaksu minimumu uz vienu izglītojamo” (turpmāk – MK noteikumi Nr.655) 1.pielikuma 5.2.1.apakšpunktu izglītojamo skaits mācību grupā profesionālās izglītības programmā ir 25 līdz 30 izglītojamo. Ņemot vērā, ka DVB mācību vadītājam uzņēmumā DVB mācību formā īstenojamās programmas ietvaros ir jānodrošina kvalitatīvas mācības, kas prasa katram izglītojamam individuālu pieeju atbilstoši izglītības iestādes sadarbībā ar uzņēmēju izstrādātajam izglītojamā individuālajam mācību plānam, ir nepieciešams noteikt optimālu izglītojamo skaitu vienam DVB mācību vadītājam uzņēmumā. Izglītības un zinātnes ministrijas 2010.gada 11.oktobra iekšējo noteikumu Nr.22 (turpmāk – noteikumi Nr.22) 9.pielikuma 1.3.apakšpunkts nosaka pieejas izglītojamo dalījumam apakšgrupās, t.sk. praktiskajās mācībās. Esošā prakse ir praktiskajās mācībās dalīt izglītojamos divās līdzīga skaita apakšgrupās. Pieņemot, ka izglītojamo skaits mācību grupā ir 25, katrā apakšgrupā ir 12-13 izglītojamie. Tomēr DVB mācību specifikas dēļ šāds izglītojamo skaits vienam DVB mācību vadītājam uzņēmumā ir nesamērīgi liels, jo neļauj nodrošināt individuālu pieeju un atbilstošu mācību procesa kvalitāti. Tādējādi, lai nodrošinātu DVB mācību efektivitāti, DVB mācībās uzņēmumā ir nepieciešama tālāka dalība apakšgrupās. Pēc analogijas ar iepriekš

minēto noteikumos Nr.22 ietvertu pieeju tas ir apakšgrupas dalījums uz pusēm, proti, seši izglītojamie vienam DVB mācību vadītājam uzņēmumā. Šāda pieeja ļauj nodrošināt arī sasaisti ar tiesību aktos noteikto un praksē īstenojamo izglītojamo skaitu Kultūras ministrijas mākslas vidusskolu mākslas profesionālās vidējās izglītības programmās, jo MK noteikumu Nr.655 1.pielikuma 5.2.4.apakšpunktā noteiktais izglītojamo skaits mācību grupā Kultūras ministrijas mākslas vidusskolu mākslas profesionālās vidējās izglītības programmās ir noteikts, sākot no pieciem izglītojamiem. Tādējādi, pielietojot vienotu metodiku, seši izglītojamie vienam DVB mācību vadītājam uzņēmumā izriet no analogiskiem procesiem un ar tiem saistītiem tiesību aktiem.

Ministra kabineta 2009.gada 28.aprīļa noteikumi Nr.359 “Darba aizsardzības prasības darba vietās” paredz nodarbināto drošības un veselības aizsardzības prasību ievērošanu darba vietās atbilstoši uzņēmuma darba specifikai.

Programmās, kuras īsteno DVB mācību formā, ir analogiskas prasības ar nosacījumiem, kas jāievēro kvalifikācijas prakses uzņēmumā laikā. Uzņēmuma un izglītības iestādes pienākumus kvalifikācijas prakses laikā nosaka **Ministru kabineta 2012.gada 20.novembra noteikumi Nr.785 “Mācību prakses organizācijas un izglītojamo apdrošināšanas kārtība”**.